

Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Firat University Journal of Social Science
Cilt: 17, Sayı: 1 Sayfa: 225-236, ELAZIĞ-2007

DEDE EFENDİ’NİN ŞARKILARININ ÇOK BOYUTLU İÇERİK ÇÖZÜMLEMESİ

Multi-Dimensional Content Analysis of Dede Efendi’s Songs

Mustafa Hilmi BULUT

*Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Sivas.
mbulut@cumhuriyet.edu.tr.*

Derya ÜÇİNKÜLÜĞ

*Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Sivas.*

ÖZET

Bu çalışmada, Dede Efendi’nin on sekiz adet din dışı konulu sözlü eseri üzerinde, içerik çözümlemesi yöntemi kullanılarak bazı verilere ulaşılmaya çalışılmıştır. “müziksel ve sözel yapı” başlıkları altında, eserlerin makamları, usulleri, çalgısal ve sözel bölümleri, kullanılan ikili aralıklar, vezinler, toplam sözcük sayısı, sözcük kategorileri ve sözcüklerin kullanım sıklığı belirlenmiştir. Sonuçta Dede Efendi’nin besteleri üzerinde çeşitli karşılaştırmalara konu edilebilecek bulgularla birlikte, sözleri Dede Efendi’ye ait olan şiirlerdeki sözcüklerin kullanım sıklığından Dede Efendi’ nin sözcük dağarcığı da sayısal olarak ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dede Efendi, İçerik Çözümlemesi.

ABSTRACT

This work aims to obtain certain data using a content-analysis method on 18 of Dede Efendi’s non-religious lyrical Works. Under the heading of musical and lyrical structures the tunes of the Works, their styles, the instrumental and lyrical sections, double spaced intervals, meters, total of words, categories of words and frequency of useage of words in the poems which belong to Dede Efendi and Dede Efendi’s word richness were numerically revealed.

Key Words: Dede Efendi, Content Analysis.

1. Giriş

Hamamizade İsmail Dede Efendi (1778-1846) 19. yüz yılın en önemli bestecilerindendir. Neo-Klasik Dönem bestecisi olarak değerlendirilen Dede Efendi, Üçüncü Selim Ekolü döneminde yetişmiştir. Ancak her ne kadar klâsik üslûba bağlı olsa da, kendine özgü, farklı yanları olduğu görülmektedir. Onun bu ayrıcalığı, âyin, şarkı ve köçekçe gibi farklı formlarda eserler vermesiyle ifade edilebilir. Dede Efendi'nin çeşitli formlarda eserler vermiş olmasını bir karşılaştırma yaparak anlatmaya çalışan Rauf Yekta, "... örneğin, Hacı Arif Bey sadece şarkı alanında yüzyılın seçkin bir bestecisiydi. Başka alanlarda her nedense aynı başarıyı gösterememiştir" (Aktaran: Say, 1985, 585) sözleriyle, Dede Efendi ile Hacı Arif'in aralarındaki farklılığa dikkat çekmeye çalışmıştır. Ayrıca, Dede Efendi'nin Türk Müziği'ne Sultan-ı Yegâh, Neveser, Saba - Buselik, Hicaz - Buselik, Araban - Kürdi makamlarını kazandırdığı da bilinmektedir. Bütün bunların yanı sıra, Dede Efendi eserlerinde uzun fakat akıcı müzik cümleleri kullanmış, farklı ve gelişkin modülasyon örnekleri vermiştir. Dede Efendi müziğe Mevlevi Dergâhı'nda başlamış, besteleri III. Selim tarafından beğenilerek saraya alınmıştır. Bu anlamda müziği hem dünyevi hem mistik özellikler taşır. Saray çevresine hitap eden eserler yanında halka hitap eden çok sayıda eseri de bulunmaktadır.

Dede Efendi, hafızasındaki eserleri öğrencileri vasıtasıyla notaya aldirarak, pek çok eserin günümüze ulaşmasını sağlamıştır. Kendisinden sonra da Türk Müziği'nde yer edinen ve kendi ekolünü devam ettiren önemli öğrenciler yetiştirmiştir: Zekâi Dede Efendi, Dellâl Zâde İsmail Efendi ve onların öğrencileri. Dede Efendi'nin eserlerinin yaklaşık yarısı günümüze ulaşmıştır. Öztuna, onun eserlerinin sınıflandırılmasıyla ilgili olarak "288 eserinin tasnifi şöyledir: Elli altı dini, 232 din dışı eser" (Öztuna, 1969; 396) biçiminde bir tanımlama da bulunmuştur. "Dede Efendi, altı peşrevi sayılmazsa, yalnızca sözlü (vokal) yapıtlar vermiştir" (Arıklı, 1986: 5811). Öztuna ve Arıklı'nın bu belirlemelerinden de anlaşılacağı üzere, Dede Efendi sayısal olarak en fazla din dışı konulu sözlü eserler vermiştir. Bu noktadan hareketle; Dede Efendi'nin din dışı konulu sözlü eserleri içinden seçilen on bir şarkı, iki köçekçe, iki ağır semai, iki yürük semai ve bir beste olmak üzere toplam on sekiz adet eseri üzerinde içerik çözümlemesi yöntemi uygulanmıştır.

2. Yöntem

Belirli bir "metinden geçerli çıkarımlar yapmak için bir takım işlemler uygulayan bir araştırma yöntemi..." (Weber, 1988: 9) olarak tanımlanan içerik çözümlemesi yöntemi, bu çalışmada belirli kategorilerin oluşturulması ve bu kategorilerin müziksel ve

sözel yapı üzerinde sayısallaştırılması biçiminde kullanılmaktadır. Müziksel yapının çözümlenmesinde iki alan dikkate alınmaktadır. Bunlar genel saptamalar ve melodik yapı başlıkları altında ele alınmaktadır. Sözel yapının çözümlenmesinde ise şiirlerin vezni, sözcük sayısı, sözcük sıklığı, konu kategorilerine göre ayrımı, sözcük dağılımı ve şiirin okunabilirliği üzerinde durulmaktadır.

3. Çözümlenen Eserler

Bu araştırmada ele alınan eserlerin notaları, “Dede Efendi Besteleri” (Ergün, E ve diğerleri 1998) adlı kitaptan alınmıştır. Dede Efendi'ye ait birbirinden farklı makamlarda ve farklı formlarda toplam on sekiz din dışı konulu sözlü eser ele alınmaktadır.

4. Şarkıların Müziksel Yapısının Çözümlenmesi

Müziksel yapının çözümlenmesinde iki alan dikkate alınmaktadır. Bunlar, makam ses dizilerinin kullanım biçimi (En geniş – en dar), usul, çalgısal bölme, sözel bölme ve terennüm bölmesi gibi kategorilerden oluşan “Genel Saptamalar” alanı ile, şarkılarda kullanılan ses genişlikleri, tam ses, yarım ses ve orta boy ses aralıkları kategorilerinden oluşan “Melodik Yapı” alanlarıdır. Bu alanlar aşağıda sırasıyla irdelenmektedir.

5. Bulgular

5.1. Genel Saptamalar

Bu başlık altında, her bir eser içinde kullanılmış olan makam, usûl, çalgısal bölme, sözel bölme ve terennüm bölmesi sayısallaştırılmaktadır (Akdoğan, 1996: 126). Bu bağlamda, her bir eser için kullanılmış olan makamlar ve bu makamlara ait ses dizileri aşağıda sırasıyla verilmektedir. Bu diziler verilirken eser içindeki en geniş ve en dar ses sınırları dikkate alınarak yazılmıştır.

Şekil 1. Acem Aşiran Makamında Kullanılmış Olan En Geniş Ses Dizisi

Şekil 2. Bestenigar Makamında Kullanılmış Olan En Geniş Ses Dizisi

Şekil 11. Muhayyer Makamında Kullanılmış Olan En Geniş Ses Dizisi

Şekil 12. Rast Makamında Kullanılmış Olan En Geniş Ses Dizisi

Şekil 13. Şehnaz Makamında Kullanılmış Olan En Geniş Ses Dizisi

Şekil 14. Sultaniyegah Makamında Kullanılmış Olan En Geniş Ses Dizisi

Şekil 15. Suznak Makamında Kullanılmış Olan En Geniş Ses Dizisi

Şekil 16. Şedd-i Araban Makamında Kullanılmış Olan En Geniş Ses Dizisi

Şekil 17. Şevkefza Makamında Kullanılmış Olan En Geniş Ses Dizisi

Şekil 18. Uşşak Makamında Kullanılmış Olan En Geniş Ses Dizisi

Görüldüğü üzere Dede Efendi; ele aldığımız on sekiz eserinin onunda acem-aşiran, evc, gülizar, hicaz, karcıgar, muhayyer, rast, şehnaz, sûznak ve uşşak makam ses sınırlarını tiz ve pes seslere doğru genişleterek, dört eserindeki bestenigâr, evc-ara, sultaniyegah ve şedd-i araban makam ses sınırlarını daraltarak ve dört eserindeki buselik, ferahfeza, hisar-buselik ve şevkefza makamlarını ise kendi ses sınırları içerisinde kullanmıştır. Bu sonuçlardan hareketle; Dede Efendi'nin sadece dört eserinde makamın kendi ses sınırları içerisinde kaldığını, kalan on dört eserde makam ses sınırlarını farklı kullandığını, özellikle de tiz seslere doğru genişlettiğini görüyoruz. Ayrıca, ele alınan on sekiz eser içerisinde makamın sınırları içerisinde kalmakla beraber; sıklıkla geçkiler kullanıldığı da görülmektedir. Müziksel yapının çözümlenmesinde genel saptamalar içerisinde yer alan şarkının usulü, çalgısal bölmesi, sözel bölmesi ve terennüm bölmesi ile ilgili bilgiler ise Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Genel Saptamalar

Şarkı Adı	Usulu	Çalgısal B.	Sözel B.	Terennüm B.
Sevdiceğim Aşkıma Ağlatır	Yürük Semai	4	32	-
İki de Turnam Gelir aman	Aksak	14	30	-
Gitti de Gelmeyiverdi	Aksak	-	24	-
Bülbül-i Hoş Neva	Semai	24	26	-
Gözümden Gönlümden Hayali Gitmez	Düyek	-	18	-
Nesin Sen a Güzel Nesin	Aksak Semai	-	28	-
Ser-i Zülf-i Anberinin Yüzüne Nikab Edersin	Yürük Semai	-	41	12
Ben Seni Sevdim Seveli Kaynayıp Coştum	Curcuna	14	36	-
Oldu Gönül Uftade	Aksak	5	18	-
Reha Bulmadım Zülfün Telinden	Ağır Düyek	9	28	-
Olduk Yine Bu Şevk ile Mesrur-u Meserret	Remel	-	18	-
Yine Bezm-i İyş-i vuslat Dil-i Bi-karare Düştü	Yürük Semai	-	31	5
Ey Verd-i Rana Şuh-i Melekveş	Aksak Semai	4	10	-
Nihan Ettim seni Sinemde ey Mehpere Canımsın	Aksak Semai	-	8	12
Yine Yeşillendi Dağlar Çemeni	Aksak	8	9	1
Sevdim Bir Gonca-i Rana	Aksak	5	14	-
Gel Ey Güzeller Serveri	Aksak	9	32	4
Yüzündür Cihanı Münevver Eden	Yürük Semai	-	23	-
Toplam		96	417	34

Tabloda da görüldüğü gibi, Dede Efendi'nin içerik çözümlemesine tabi tutulan on

sekiz eseri içinden onunda çalgısal bölme bulunmakta yedisinde bulunmamaktadır. Terennüm bölmesi ise bu eserlerden sadece beşinde kullanılmıştır. En fazla kullanılmış olan usul, on sekiz eserin 1/3 ü oranına denk gelen altı eserdeki “aksak” usuldür. Kullanım sıklığı bakımından, dört eserde kullanılmış olan yürük semai ikinci sırada, üç eserde kullanılmış olan aksak semai üçüncü sırada ve sadece birer eserde kullanılmış olan remel, semai, düyek, ağır düyek ve curcuna ise son sırada yer almaktadır.

5.2 Melodik Yapı

Melodik yapı içerisinde eserlerin tam, yarım ve orta boy ses aralıkları¹ (Tura, 1987: 294-295) ile eserlerde kullanılmış olan ses genişliği (Doruk, 1987: 90-91) belirlenmektedir. Dede Efendi'nin eserlerinin melodik yapısıyla ilgili çözümlenmeler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Melodik Yapı

Türkü Adı	Tam Ses	Yarım Ses	Orta Boy Ses	Ses Genişliği
Sevdiceğim Âşıkımı Ağlatır	33	12	61	11
İki de Turnam Gelir Aman	137	37	213	11
Gitti de Gelmeyiverdi	70	15	42	9
Bülbül-i Hoş Neva	44	36	8	16
Gözümden Gönlümden Hayali Gitmez	32	57	44	14
Nesin Sen a Güzel Nesin	55	39	134	11
Ser-i Zülf-i Anberinin Yüzüne Nikab Edersin	47	69	115	13
Ben Seni Sevdim Seveli Kaynayıp Coştum	25	46	146	10
Oldu gönül Üftade	77	59	4	13
Reha Bulmadım Zülfün Telinden	178	81	48	12
Olduk Yine Bu Şevk ile Mesrur-u Meserret	79	76	5	10
Yine bezm-i İyş-i Vuslat Dil-i Bi- karare Düştü	56	94	7	10
Ey Verd-i Rana Şuh-i Melekveş	46	50	21	10
Nihan ettim Seni Sinemde Ey Mehpare Canımsın	48	41	13	12
Yine Yeşillendi Dağlar Çemeni	16	37	44	9
Sevdim Bir Gonca-i Rana	44	37	32	13
Gel Ey Güzeller Serveri	7	100	127	11
Yüzündür Cihanı Münevver Eden	48	18	22	12
Toplam	1042	904	1086	207

Görüldüğü üzere Dede Efendi, on sekiz eser içerisinde kullanım sıklığı

¹ Çok eski zamandan beri doğu müziklerinde “Spondiasme” adıyla tam sestem küçük yarım sestem büyük aralıktır.

bakımından, en fazla orta boy ses aralığını, ikinci sırada tam ses aralığını son sırada ise yarım ses aralığını tercih etmiştir. En fazla kullanım, 213 orta boy ses aralığıyla, “İki de Turnam Gelir Aman” isimli eserde bulunmaktadır. İkinci sırada en fazla kullanım, 178 tam ses aralığıyla ”Reha Bulmadım Zülfün Telinden” adlı eserde bulunmaktadır. Son sıradaki en fazla kullanım ise, 100 yarım ses aralığının kullanıldığı “Gel Ey Güzeller Serveri” isimli eserdir. Bu ses aralıklarının en düşük sayıdaki kullanımları ise sırasıyla, dört orta boy ses aralığıyla “Oldu Gönül Üftâde”, yedi tam ses aralığıyla “Gel ey güzeller serveri” ve on iki yarım ses aralığıyla “Sevdiceğim Âşıkını ağlatır” isimli eserlerdir. Tam ses aralığı toplam 1042 kullanım ile birinci sırada yer alırken, orta boy ses aralığı 1086 kullanımla ikinci ve yarı ses aralığı ise 904 kullanımla üçüncü sırada yer almaktadır. Bu on sekiz eserde kullanılmış olan ses genişliklerine bakıldığında, on altı ses genişliğiyle “Bülbül-i Hoş Neva” adlı eserin birinci sırada, dokuz ses genişliğiyle “Yine Yeşillendi Dağlar Çemeni” ve “Gitti de Gelmeyiverdi” adlı eserlerin de son sırada yer aldıkları görülür.

5.3. Şarkıların Sözel Yapısının Çözümlemesi

Sözel yapının çözümlemesinde şiirlerin vezni, sözcük sayısı, sözcük sıklığı, konu kategorilerine göre dağılımı, sözcük dağarcığı ve şiirin okunabilirliği üzerinde durulmaktadır. Ele alınan on sekiz eserin on tanesi hece ölçüsü ile, sekiz tanesi ise Aruz Ölçüsü ile yazılmış. Dede Efendi klasik üsluba bağlı bir besteci olmakla birlikte, din dışı eserlerinde hece ölçüsü ile yazılmış şiirler tercih ettiğini görüyoruz. Hece ölçüsünün kullanıldığı eserler çoğunlukla köçekçe ya da türkü formunda olan eserlerdir. Bu parçalarda anlatım daha yalın, daha anlaşılabilir, Arapça ve Farsça sözcükler fazlaca kullanılmamış ve daha çok halk (Aşık) edebiyatı özellikleri taşımaktalar. Aruz ölçüsü kullanılan eserlerde klasik üslûp kendisini hissettirmektedir. Sözlerde ağırlıklı olarak Arapça ve Farsça sözcükler kullanılmakta olup ifadeler daha uzun ve dolaylıdır. Hece Ölçüsü kullanılan eserlerin anlaşılabilirliğinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Ancak, Aruz ölçüsü ile yazılan eserlerin de anlatımı benzerlerine oranla daha yalındır. Bu da muhtemelen bu eserlerin din dışı olmasından kaynaklanmaktadır. Eserler toplam 295 sözcükten oluşmakta olup bu sözcüklerden kavramsal düzeyde bulunanların kullanım sıklığı ve konu kategorilerine göre dağılımı Tablo 4’de verilmektedir.

Tablo 4. Sözcük Sıklığı ve Konu Kategorilerine Göre Dağılımı

Kategori	Sözcük Sıklığı	Toplam
1 Doğa-Çiçek- Hayvan	Şahin (1), har (1), bad-ı saba (2), bahar (1), bülbül (3), çağlamak (1), çemen (1), turna (4), yeşillenmek (1), yayla (1), yol (1), çiçek (1), dağ (2), esmek (2), gonca (1), gül (3), menekşe (1), su (1), sümbül (1), Ay (1), rûz – u şeb (1), cihan (2)	33
2 Sevgi-Aşk	Aşık (1), dilber (2), gönül (7), dilkeş (1), güzel (3), leb (1), mehpare (2), nazlı (2), zülf (2), sevmek (5), şuh (2), ten (1), yar (6), yosma (1), mecnun (1), gerdan (1)	38
3 Dert-Üzüntü- Sıkıntı	Cefa (1), feryad (1), gam (1), hasret (1), hicran (1), itab etmek (1), keder (1), terahhüm eylemek (1), tükenmek (1), üftade olmak (1), yare (3), zalim (1)	14
4 Din	Din (1), felek (3), iman (1), kul (1), nur (1), devran (1) alem (1), huri (2), melek (1), eflak (1)	13

Görüldüğü üzere; sözcükler en fazla sevgi-aşk kategorisinde yoğunlaşmıştır. Eserlerde, gönül sözcüğü yedi, yar sözcüğü altı ve sevmek sözcüğü beş kere yer almıştır. Konu kategorileri içinde ikinci sırada en fazla kullanılan doğa, çiçek ve hayvan kategorileridir. Bunlar, kullanım sıklığına göre dört kez kullanılan turna, üç kez kullanılan gül ve bülbül ile ikişer kez kullanılan bād-ı saba ve dağ sözcükleridir. Son sırada yer alan kategori ise din kategorisidir. Sözcük kullanımındaki sıklık, o kişinin üslubunu ele veren önemli bir göstergedir (Duverger, 1990: 135). Sözcük kullanımındaki sıklığın belirlenmesiyle kişinin sözcük dağarcığı da ortaya çıkar. Sözcük dağarcığı belirli bir metinde kullanılan birbirinden farklı sözcüklerin toplam sözcük sayısına bölünmesiyle elde edilir. Dede Efendi'nin on sekiz eserinde yer alan toplam 295 sözcükten, 164'ü birbirinden farklıdır. Buna göre, Dede efendi'nin sözcük dağarcığı ortalaması, $164:295 = 0,55$ 'dir. Bu dağarcık oranı, sadece on sekiz eser üzerinde uygulanan bu çalışmaya göre değerlendirildiğinde oldukça yüksek bir rakamdır.

6. Sonuç

Sonuç olarak, her birisi farklı makamlardan oluşan (acem - aşiran, bestenigar, buselik, evc, evc-ara, ferahfeza, gülizar, hicaz, hisar-buselik, karcıgar, muhayyer, rast, şehnaz, sultaniyegah, şeddi araban, şevkefza, uşşak) on sekiz eserde kullanılan usuller içinde, en fazla Aksak, Yürük Semai ve Aksak Semai usulleri kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır. Dede Efendi'nin on sekiz eserinin tamamında çalgısal ve sözel bölme bulunmakla birlikte, yalnızca beş tanesinde terennüm bölmesi yer almaktadır. Eserlerin melodik yapısına bakıldığında, en fazla orta boy ve tam ses aralığının kullanıldığı görülür. Ses genişliği bakımından; bestenigar, evc-ara, sultaniyegah ve şedd-i araban makamlarının orijinal ses sınırlardan daha dar kullanıldığı anlaşılmaktadır. acemaşiran, evc, gülizar, hicaz, karcıgar, muhayyer, rast, şehnaz, sûznak ve uşşak makamlarının ise orijinal ses sınırlardan daha geniş kullanıldığı görülmektedir. On sekiz eserin on tanesi

hece ölçüsü ile sekiz tanesi ise, aruz ölçüsü ile yazılmıştır. Eserler iki yüz doksan beş sözcük, doksan iki mısra ve yirmi iki kıtadan oluşmaktadır. Kullanılan sözcüklerden hareketle dört kategoride toplanan eserler içerisinde en fazla gönül, yar, sevmek, turna, gül, bülbül sözcükleri bulunmaktadır. Bu sözcüklerin oluşturduğu kategorilerden “sevgi - aşk” birinci sırada, “doğa – çiçek -hayvan” ikinci sırada ve “dert – üzüntü - sıkıntı” da üçüncü sırada yer almaktadır. Dede efendi'nin sözcük dağarcığı ortalamasının çalışmaya konu edilen on sekiz eser bazında 0,55 olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- AKDOĞU, Onur, *Türler ve Biçimler*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 1996.
- ARIKLI, E., *Büyük Larousse*, Cilt - 10, Gelişim Yayınları, İstanbul,1986.
- BERGER, A. Arthur, *Media Research Techniques*, Sage Publications, California, 1998.
- BÜYÜM, N; *Temel Britannica*, - Cilt 9, Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopedia Britannica Inc, İstanbul, 1994.
- ÇAKAR, Ş.Şeref, *Türk Müziği Teorisi ve Makamlar*, M.E.B Yayınları, Ankara, 2004.
- DORUK, Y., *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1987.
- DUVERGER, M., *Sosyal Bilimlere Giriş*, (Çev: Ünsal Oskay), Bilgi Yayınları, İstanbul, 1999.
- ERGÜN-SALGAR-AYTAN, *Dede Efendi Besteleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996.
- GÖKÇE, Orhan, *İçerik Çözümlemesi*, Turkuaz Yayıncılık, Eskişehir, 1994.
- GÜRAN, K; *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 23, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2001.
- ÖZTUNA, Yılmaz, *Türk Musikisi Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1969.
- ÖZTUNA, Yılmaz. *Dede Efendi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1987.
- SAY, A, *Müzik Ansiklopedisi*, Başkent Yayınevi, Ankara, 1985.
- SÖZER, Vural, *Ansiklopedik Sözlük*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1996.
- TEKELİ, İ., *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, İstanbul, 1994.
- TURA, Y., *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1987.
- WEBER, Robert Philip, *Basic Content Analysis*, Sage Publications, London, 1988.

Sözlük

Anber: Güzel koku, güzellerin saç

Bad-ı Saba: Doğudan esen hafif hoş rüzgar

Bezm: Meclis
Cefa: Eziyet
Derun: İçten gönülden
Devran: Talih, kader, felek
Dilkeş: Gönül çekici
Eflak: Semalar, gökler
Halas: Kurtulma, kurtuluş
Har: Diken
Hisar: Kuşatma, bent, kale
İtab: Yorma, yorulma, zahmet verme
Lal: Sevgilinin dudağı
Leb: Dudak
Manend: Benzer, eş
Meftun: Tutkun, vurgun
Mehpare: Ay parçası, çok güzel kadın
Meserret: Sevinç, şenlik
Mesrur: Muradına ermiş, sevinmiş
Münevver etmek: Nurlandırmak, aydınlatmak
Neva: Ses, seda, ahenk
Nevaziş: Gönül alma, okşama, iltifat
Nihan: Bulunmayan, görünmeyen, sır
Nikab: Peçe, yüz örtüsü
Rana: Güzel hoş görünen
Raz: İçteki gizli şey, sır
Reha: Kurtulma, kurtuluş
Reva: Layık, uygun, yerinde
Ruz u Şeb: Gece ve gündüz
Ser: Baş
Server: Baş, reis
Sürur: Sevinçli yer, Sevinç evi
Şeh: Şah
Şuh: Neşeli, oynak, açık saçık
Takrir: Anlatma, bildirme
Terahhüm: Merhamet etme, acıma
Üftade: Aşık, düşkün, biçare

F.Ü.Sosyal Bilimler Dergisi 2007 17 (1)

Verd: Gül, gülsuyu, gülle ilgili

Vird-i Zeban: Diline dolama

Ziba: Süslü